

u dvorani ogledala jednog uma, kada vidim sebe s pune ravni tavanice, kako i izgubljeno ili s čutljivom ironijom radim u jednom vlagom nacetom telu, kada u svojoj kancelariji, s tapaciranim vratima, nevoljno nudim sebi da sednem za pisači sto, predimenzionisan i u odnosu na moje krupno telo, kao rasejanom putniku koji je zakasnio na voz pa se vratilo svojim domaćinima, premda su se oni već oprostili od njega, kada na fakultetu, u sred rečenice, umuknem jer je neka neočekivana kugla, poput drvenih kegli, oborila sve reči, kada iscuri peščani sat mojih interesovanja, i do sutra ga već niko neće okrenuti, u tim trenucima uzalud zvone na vratima, ne otvaram ih, samo stojim iza osvetljenog prozora i gurkam pepeljaru po prašini na pustom pisaćem stolu.

Ponekad navratiš, zaista nezaboravno umeš da se pojaviš, uski prorez između vrata i dovratka dobija sjaj i težinu, vazduh se začas zgusne oko tebe poput riblje ikre, kvaka se pruža prema tvojoj ruci, stolica ti se sama namešta, i ekseri na kojima vise slike, polspadaju iz zida da bi te dotakli, tvoj kaput podrhtava na vešalici, cela soba se vrti u vazdušnom kovitlacu dobre volje. Zubi su ti beli, kosa crna, jedeš, piješ, i ostaješ tankovita, miris iz tvoje kože, tvoj parfem je jedan i neponovljiv, po jednom jedinom udisaju znam da li si kod kuće, ove modrice pod čarapama su otisci mojih pustopašnih prstiju, ovaj mali ožiljak u korenu kose je uspomena na zidnu lampu, udarila si glavom u nju zaneta od jednog šamara. Kakva je to haranga o susedovoj mački koja je pred mačorom pobegla na drvo, kako se samo uvek setiš da ušku šoljice za kafu okreneš prema mojoj desnoj ruci, i zašto ti se svakim danom događaju avanture koliko meni ni za nedelju dana, šta znače ti hitri tremolji tvojih prstiju, ova za tren, iz ničega izvajana lica, alati, cipele od zmijske kože, zašto sedimo u hodniku razvoda, zašto tamo unutra govoriš kako više ne možeš da živiš sa mnom, i zašto govorim ja, kako ne mogu da živim s tobom? Zašto izbegavam objašnjenja, kada je svaka reč do zuba naružani jurišnik, a svaka rečenica mitraljesko gnezdo, zašto se o svakom tvom dahu može pričati satima, ko nam je kriv što se sporazumevamo gotovo isključivo govorom gestova, pa i dok sedimo ovdje pred sudijom i dvojicom porotnika, naše poruke jure, traže jedna drugu. Dve sede vlasi u tvojoj kosi, u krugu svetlosti stone lampe, i nakon što si podamnom, licem na tepihu zaspala, nastavljaju svoju suluđu svadu, i kako se preneš iz sna, s jaucima na usnama, ponovo sevaš očima, mlataraš, ponovo hoćeš da kažeš ono što nisi bila u stanju da mi saopštiš tokom poslednjih dvadeset godina. Ne čekaj me na balkonu, ne plači u telefon, ne bombarduj moj put duhovitim, vratolomnim, goropadnim porukama, nemoj mi dokazivati da su ograde od samih medenjaka, i da bi meni za ljubav mogla na svim semaforima upaliti zeleno svetlo, ne zanosi se da već svuda, čega god se taknem, dotičem zapravo tebe, čak i kad uzimam svoj lenjir ili četku za brijanje, nestani makar na neko vreme iz mog vidokruga, dopusti da te zaboravim, opstojavaj kako znaš i umeš, i kako ti najbolje prija, ali da te ne moram svakog minuta potvrđivati. Odskači iz mojih popodneva, žuriš, zaklinješ se, kurvaš se, u žustrim boricama oko nosa držiš usklađeno više tona laži, ali kad te zgrabim za gušu i te kako umeš da popustiš, da moliš, preklinješ, umeš da se šćučuriš u došku i da poletiš na mene kao sabljarka, da se ponovo opružiš nadamnom, isprsviš se s obema rukama na temenu, tamnokosa fontana, predajem se sam sebi i, poput dueta klavira i bubnjeva, jedno uz drugo, jedno pod drugim, do fajronta se natežemo, penješ se u meni, stepenište u kući, vežuješ me i sa mnom samim, a sada mi lepo pruži ruku, otvori usta, pusti da te nahranim.

Od tada sam se otprilike četiri stotine puta obrijao, večerao i obilazio pre spavanja prazni stan. Nisam osedeo, nisam se pogrbio, moderna košulja, kravata, službeni pasoš, propisipam duhovitosti na sednicama saveta za plan, mogu bez teškoća da zaspim i bez tableta, ali ponekad me iz sna prene vlastiti glas, kao da neko laje, zavija u mom grlu. Pred zoru, obično, borba prsa u prsa s uspomenama: ne sećam se više tvoga lica, bojim se da pred sobom imam već sam tvoje poslednje fotografije iz lične karte, i ukoliko više žudim da te gledam, utoliko je gušća, mlečnija mogla pred-

annom. Neprekidno, svakonočno skrnavljenje groba, podići daske poda svesti, i kopati, kopati u potrazi za jednim lešom. Možda će stare-nje, možda će neka zalutala struja ispisati na moje sklopljene očne kapke tvoj slatki i tamni sklop.

Blago snežni ekran pokazuje polumračnu sobu, usnulog čoveka na krevetu, spora događanja njegovog staračkog lica. Česte promene položaja njegovih raširenih ruku, visoko, gotovo do brade povučениh kolena i glave, izvrnute na ramena, možda su u vezi s bujanjem njegovog spolovila, što se da naslutiti po ispupčenju, slično grobu, na tankom pokrivaču. Od ogrebotine raskrvavljena muška pesnica grčevito steže dve pletenice pod jednom lepo izvajanom ženskom bradom, potom sledi udarac, iz usta poteče krv, iščudeni par očiju, to zapravo više i nije ljudsko lice: naglo razmaknute zavese, kroz prozor nagrne vetar. Žena sedi u fotelji, zamišljeno raskriljuje ogrtač, posmatra

sebe u ogledalu na suprotnom zidu, ljubičasti ožiljak levó do pupka, male, čvrste, razmaknute grudi, dugim prstima mrsi kratko ošišane, crvene dlačice venernog brega. Ka nebu ustremljene noge nad vetrobranom kabrioleta, prigušeno grleni glasovi s oborenih prednjih sedišta, na putu koji vodi s nasipa prema šumi, između uskomesanih košnica i jedne plave, emajlirane table s crtežom jelena u skoku. Pored izvrnutog, slupanog automobila ukraj druma leži od pojasa naniže razgoličeno mrtvo telo, jedna zolja se ugnezdila u široki, mesnati pupak. Pakpapier upija krv, tragovi kočenja sada su već od koristi samo za istragu: dve tamne, talasaste linije na osedelom asfaltu. Nad cestom šestari sedmokraki srebrni svećnjak.

(Uvodno poglavlje romana „Osnivač grada“)

S mađarskog:
Arpad Vicko

jedno popodne uoči nevremena koje nije opisano u priči jovanka nikolić

Da je sebi dozvolila malo više umešnosti i vremena, pronašla bi i više od onog što je tražila. A šta li je osoba poput nje mogla da traži u tuđem stanu, svakako je duga i neobična priča, što će sticajem okolnosti biti opisano na nekom drugom mestu. Uhvaćena na delu, pod lakim stresom, glumila je kućepaziteljku koja sva brižna posećuje svoje stanare sa rukama prepunim ponuda. Pokušala je da prikrije svoje uzbuđenje. Brzinom koja je svojstvena samo njoj, poravnala je odeću, razbarušenu frizuru i posle rasprave koja je trajala kratko vreme — vratila se kući. Stan je bio pospremljen, jastučići ravnomerno raspoređeni, korpica sa heklirajem počivala je u uglu... Vladala je tišina.

Kao i mnogo puta ranije, raskomotivši se, pokušala je potpuno razočarana da popravi raspoređenje. Sela je na trosed, uzela u ruke citru i počela da svira... Žice su ispuštale za njen sluh veoma neobične zvuke, što je za to popodne bilo neshvatljivo, pa je morala da pronađe sasvim drugu zanimaciju. Prekrstila

je noge, izvadila iz nedara maramicu i vezavši jedan kraj u čvor zadenula je za najdeblju žicu. Muziciranje je odložila za neko bolje vreme! Pomerivši se na drugi kraj troseda usporila je misli. Šta li je ono htela da kaže? Ili da učini? I pored upornog naprežanja moždanih ćelija, ničeg nije mogla da se seti. Očajanju ju je potpuno obuzelo. Zato je samo ispružila noge poravnavajući porub na haljini. Sve što je bilo na njoj, govorilo je samo po sebi. Izlula je papuče. Nekoliko resa je otpalo, a iskrivljene potpetice / upozoravale su da je život poprilično složen. Ne imajući volje za uobičajene maštarije, bacila je letimičan pogled na korpicu sa heklirajem i okrenuvši se na drugu stranu lagano spustila kapke. Jastučići su popadali. Popodne se rasulo po uglačanom podu... U daljini je neko zapevušilo. Dopala joj se melodija. Nažalost, iz pukotine na dovratku bariton je raspršio umilne zvuke: «... O sole mio...» Nhotice se okrenula gledajući u vrata, ali u tom trenutku ogromni crni oblak namače se na prozorska okna zaglušujući ariju.

mladić ili zavera činjenica goran jović

Sve je divno i nestvarno, kao i obično — blaga padina nasipa, daškom povijena trava i ćelična, žuta konstrukcija nadrečja — sliva se u jedinstvenu sliku tuge i mira, veću i svetliju od ičeg što je ikad donela moja bolesna misao. Jedino se nejasni glas topola naizgled opire nadmoći tišine; jedva čutljiv, ali uporan, on čudesno pogoduje *mahnitanju demona sumnje u materijalizam*. Sami smo. Onda dižemo glavu: visoko, sa mostobrana, vitka žena u crvenom silazi ka nama. Opažamo je i srce već plamtii: možda je mlada i nesrećna i, nema nikog, pa će potrčati i pasti nam na grudi, da sve (najzad) zamukne u prozračnoj igri duša i zagrljaju bola; možda je baš nama namenjen njen dodir pripadanja. Punonadežni ubrzavamo korak, neurazumljeni iskustvom primičemo susret. Ali, naravno, pogled nas vara: domaćica iz obližnje barake pošla je da prospe smeće, u papučama je; nekad je bila obla i poželjna, sad ima smežurane dlanove i ugašene oči. Gleda nas ravnodušno, kao što se gleda drvo kraj puta ili kamen samotnjak, njen pogled prolazi kroz nas kao dim i gubi se negde nad krošnjama listopadnog drveća; kao da tamo (*dodavola, opet stereotip*) traži Odgovornog za izneverena obećanja i dotrajlost zakrpa purpurnog bade-mantila. Mi, postidjeni i sa osećanjem kri-

vice, povijamo glavu, bežimo u najtužniju sigurnost izdvojenosti. Kraj šume dečaci šutiraju loptu; odozgo, njihove su glave mrve rasute po bilijarskom stolu. Daleko, nad Mladenvom, sunce je kričavo-crveno kao u jednoj našoj pesmi, jer u ovo rečno predvečerje sve ima snagu simbola. Nema nam druge nego da se vratimo kući, po ko zna koji put namamljeni pa ismejani varkama nade. Tamo nas sve prima s nekim nemuštim prekorom, ali svojski, kao zabludelog sina koji se vraća u okrilje doma, razočaran i, shvativši da ničeg nema sem rupe u nama, jer je huljenje bilo poželeti tuđu zdelu. Zatim večeramo čutke, odvlačimo se u svoju sobu i sve je opet u istom. Samo će nas kasnije, kad već odložimo knjigu kraj uzglavlja i umorno sklappajući oči utrnemo svetiljku-štipaljku, uznemiriti prizor mladog tela u crvenom koje nam se poslušno predaje i, ničeg više ne biva niti je ikad bilo do nebeskog belasanja susretnutih psihá u zaštitničkoj seni sna. Tada lako vidimo: milost ljubavi nije ni seks ni patnja, ona je taj zagrljaj, taj stisak do krvi, do bola, očajnički ples dva uboga tela u želji da se odupru svetu i Kosmosu, studeni i rasipno osećanja, u najivnom pokušaju da zadrže vreme i dokažu evidentnost vlastitog bitka.

I još će nas često pohoditi to platno...